

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ ראה, מבה"ח אלול, ה'תשל"ו

חלק ב – יוצא לאור לש"פ שופטים, ד' אלול, ה'תשפ"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

מרת בריינא בת הרה"ח ר' אהרן ע"ה

נפרסטק

נפטרה י"ז מנחם-אב ה'תשפ"ד

ת"נ צ' ב' ה'

נדפס על ידי משפחתה

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

געפינט [זיך] אין דרך החיים וועלכער איז געדרוקט אין די סידורים, אָדער אַרויסקלייבען סימנים פון קיצור שולחן ערוך, און בפרט איצטער צום אָנקומען פון חדש אלול ותשרי, צו לערנען די הלכות וועלכע זיינען שייך ספעציעל צו די חדשים, אויך אַ לימוד אין ספרי מוסר וחסידות, און השם יתברך זאָל העלפען אייך אין דעם צו האָבען השפעה אויף אידען מקרב זיין זיי לשמים אין דער העכסטער מאָס, און עס איז פאַרשטענדליך דער שכר ואַס הקב"ה גיט פאַר דעם, ווי עס איז באַוואוסט דער וואָרט פון בעל שם טוב, אַז השי"ת האָט העלפט יעדער אידען, ניט אין ערך מער ווי עלטערען האָבען העלפט זייער אַ בן יחיד וועלכער איז געבאָרען געוואָרען באַ זיי צו די עלטערע יאָרען.

בייגעלייגט איז דאָ אַ לקוט חדש אלול, וועלכען איר וועט קענען נוצען צו דאָס אויבען געזאָגטע.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א

מזכיר

[תרגום חפשי]

במענה למכתבו, נהייתי לקרות בו שיש לו שיעורים קבועים בתורה, והתקווה שמכאן ולהבא יהי לו – בפרט – לימוד קבוע בלימוד החסידות.

אודות הלימוד לפני הזקנים, הנה נחוץ שיהי שיעור לימוד לפנייהם – בדינים השייכים לחיים היום-יומיים, ורובם נמצאים ב"דרך החיים" שנדפס בסידורים, או לחילופין לבחור סימנים מ"קיצור שולחן ערוך", ובפרט עתה, לקראת חדש אלול ותשרי, יש ללמוד את ההלכות השייכות במיוחד לחדשים אלו, וכן לימוד בספרי מוסר וחסידות; והשי"ת יעזור לו בזה שתהי לו השפעה על בניי לקרבם לשמים במדה הכי נעלית, ומובן השכר שהקב"ה נותן עבור זה – כידוע פתגם הבעל שם טוב שאהבת השי"ת לכ"א מבניי היא שלא בערך יותר מאהבת הורים לבן יחידם שנולד להם לעת זקנותם.

מצורף בזה לקוט חדש אלול, אשר יוכל לנצלו עבור האמור לעיל.

בברכה.

בהערות שם. ח"י"ג אגרת ד'רצו. ד'תלד. ד'תקסג (ס"ב). ח"י"ד אגרת ד'תשעח. ד'תתיח. ה'רטז. חט"ז אגרת ה'תתעח. ה'תתצד. ח"י"ז אגרת ו'רפא (בשולי האגרת). ו'שסא. ו'תיד. ח"י"ח אגרת ו'תקמח. ח"י"ט אגרת ז'שסב. ובכ"מ. דרך החיים: לר"י מליסא, בעל ה"חיות דעת".

דער וואָרט פון בעל שם טוב, אַז השי"ת האָט העלפט יעדער אידען כ"י: ראה כש"ט בהוספות סקס"ז. וש"ג. וראה גם אג"ק ח"ד אגרת תתקנה. ח"ט אגרת ביתתקמו. חט"ו אגרת ה'שלב, ובהנסמן בהערות שם. ח"י"ז אגרת ו'תפה. ו'תפז. חכ"ה אגרת ט'שצ, ובהנסמן בהערות שם. לקוט חדש אלול: קה"ת, תשי"ד.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שופטים, ד' אלול, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ראה, מבה"ח אלול ה'תשל"ו, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ ראה).

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ג' פ' שופטים, ה'תשפ"ד
שנת השבעים וחמש לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2024 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5784 • 2024

Printed in the United States of America

נדפס בדפוס

CH Print & Ship

478 Albany Ave. Brooklyn N.Y. 11203

(718) 771-5000

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

[תרגום חפשי]

נמסר לי מכתבו, ובמענה על מה שכותב שכעת הנהו מנהל ומשגיח בבית מושב זקנים, משרה המספקת לו פרנסה, אך מכיון שבנו שיי הגיע לגיל חמש שנים, לאורך ימים ושנים טובות, וקשה לתת לו במקומו חינוך ברוח התורה – שואל הוא אם עליו לעזוב משרתו, ולעבור לעיר אשר שם יוכל לתת לבנו חינוך כדבעי.

היות שמקווים כי מנצל את השפעתו, בתור מנהל ומשגיח, לשפר את העניינים בהמושב זקנים אשר יהי מה שיותר מתאים על פי תורה, וגם אלהבא יעשה בזה, כי ככל שיהי המצב טוב עד עתה – תמיד יש מקום לשפר עוד יותר, אין לו לעזוב את מקומו, כי הרי אי אפשר לדעת מי יהי השני [שיבוא במקומו], ואיך תהי ההשפעה על המושב זקנים. לכן, לדעתי, לכל-הפחות עוד שנה – יחזיק במשרתו, וינצל את הזמן לשיפור עניני יהדות ומצוות בהמושב זקנים, וידאוג לחסוך חלק מהכסף שמרוויח, ובלו פרסום יברר, בד-בבד, על משרות המתאימות עבורו במקומות אשר שם יוכל לתת לבנו חינוך על טהרת הקדש. ובהתאם לגילו – הרי, עתה, יוכל עדיין לסדרו אפילו בקאָלומבוס שיקבל את הלימודי קדש לפי ערך גילו. ובעוד שנה יתבונן עוד הפעם בהמצב ויבוא להחלטה.

בטח יש לו שיעורים קבועים בתורה כל יום, כי הם חיינו ואורך ימינו, וגם יש לו קביעות בלימוד הדינים הנחוצים לדעתם בחיים היום-יומיים, ומקווים אשר שומר הוא גם את תקנת הקדמונים לומר בכל יום אחר התפלה בבוקר [שיעור] יום תהלים – כפי שנחלק התהלים לימי החדש. והתקוה שגם לפני הזקנים לומדים איזה-שהם לימודים, ויכתוב פרטים בהזדמנות הבאה.

בברכה.

ב

בי"ה. כג' מני"א תשט"ו

ברוקלין

הווי"ח אי"א נו"נ כו' מוה' יהושע העשיל שיי

שלום וברכה!

אין ענטפער אויף אייער בריף, איך בין געווען צופרידען צו ליענען אין עם אַז איר האָט שיעורים קבועים אין תורה, און האָפּענטליך אַז פון איצטער אָן און ווייטער וועט איר האָבען בפרט אַ לימוד קבוע אין לימוד החסידות.

וועגען לערנען פֿאַר די זקנים, איז נויטיג צו האָבען אַ שיעור לערנען פֿאַר זיי די דינים וועלכע זיינען שייך אין טאָג טעגליכען לעבען, און דאָס רוב פון זיי

ב

מוה' יהושע העשיל: זופניק, קאָלומבוס. אגרת נוספת אליו – לעיל אגרת הקודמת.

וועגען לערנען פֿאַר די זקנים: ראה לעיל שם.

אַ שיעור .. דינים .. אין טאָג טעגליכען לעבען: ראה גם אג"ק חי"ב אגרת ג'תצב, ובהנסמך

טז. כרגיל לבאר פסוק בפרשת השבוע עם פירוש רש"י – הנה בפרשתנו יש פירוש רש"י מוקשה לגמרי, אבל אף אחד לא מתעכב על זה; מתעכבים על ענינים אחרים, אבל לא על השאלות שבולטות לעין, שכרגיל, לא שמים לב אליהם, כיון שלומדים פירוש רש"י כמו שמעבירים את הסדרה, כפי שמצינו בשו"ע¹¹¹ שיכולים להעביר את הסדרה עם פירוש רש"י במקום תרגום.

ובכלל יש מי שטוען שלימוד פירוש רש"י שייך לבן חמש למקרא, ואילו הוא עסוק בלימוד ענינים עמוקים בנגלה דתורה ובפנימיות התורה; אבל הוא שוכח מה שאמרו רבותינו נשיאנו שהענינים של רמז דרוש וסוד מיוסדים על פשט, שלכן סדר הלימוד הוא כמ"ש בפרק שלומדים ביום הש"ק זה¹¹²: "בן חמש שנים למקרא, בן עשר שנים למשנה וכו'", כך, שלכל לראש צריך ללמוד את הענין בפשטות.

ומ"ש בלקו"ת¹¹³ שלימוד פנימיות התורה הוא בכלל מקרא¹¹⁴ – הרי זה רק לענין מארז"ל¹¹⁵ "לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא כו'", אבל בודאי שסדר הלימוד הוא שתחילה צריך ללמוד מקרא ע"ד הפשט, ורק לאח"ז יכולים ללמוד ע"פ פנימיות התורה כו'.

יז. על הפסוק¹¹⁶ "לא תעשון כן לה' אלקיכם" – פסוק קצר ביותר – יש בפירוש רש"י אריכות גדולה:

"לא תעשון כן – להקטיר לשמים בכל מקום, כי אם במקום אשר יבחר", והיינו, שרש"י מפרש שפסוק זה בא בהמשך למ"ש לפנ"ז¹¹⁷ בנוגע לגוים: "כל המקומות אשר עבדו שם הגוים", שמשמעותו שהע"ז של הגוים היא בכל מקום, ועז"נ "לא תעשון כן לה' אלקיכם", "להקטיר לשמים בכל מקום (כמו הגוים), כי אם במקום אשר יבחר".

ואח"כ מביא רש"י פירוש נוסף: "ד"א, ונתצתם את מזבחותרם ואבדתם את שמם¹¹⁸ לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה".

ואח"כ מוסיף: "אמר רבי ישמעאל, וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב".

114) ראה גם לקו"ש ח"ל ע' 173. וש"נ.

115) קידושין ל, א. וש"נ.

116) פרשתנו יב, ד.

117) פסוק ב.

118) פסוק ג.

111) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה

ס"ב. וש"נ.

112) אבות ספ"ה.

113) ויקרא ה, ב ואילך. שה"ש ג, ג

ואילך.

יח. ולכאורה פירוש רש"י זה מוקשה לגמרי:

(א) מדוע כותב רש"י (בפי' הא') "להקטיר כו'", שקאי על קטורת דוקא, ולא להקריב, כלשון הרגיל בנוגע לקרבנות — הרי בפסוק שלפניו ("ונתצתם את מזבחותם וגו'"¹¹⁸ — המקומות שבהם מקריבים הגוים) ושלאח"ז ("והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם וגו'"¹¹⁹ — בנוגע למקום אשר יבחר ה') לא נזכר כלל ענין של הקטרה; ובהמשך הפסוקים שלאח"ז כותב רש"י בעצמו כמ"פ לשון הקרבה*, וא"כ, למה מדייק כאן "להקטיר לשמים"?

(ב) מדוע כותב רש"י (בפי' הב') "ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן", ומדלג כל מ"ש בינתיים — "ושברתם את מצבותם ואשיריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגדעון", ואפילו אינו מרמזם בהוספת "וגו"?

[ואין לומר שכוונת רש"י לכל הענינים שנזכרו בפסוק, אלא שמביא רק הענין הראשון ("ונתצתם את מזבחותם") והענין האחרון ("ואבדתם את שמם"), דא"כ הי' לו לכתוב "ונתצתם גו' שמם"].

(ג) כיון שבפסוק נאמר תחלה "ונתצתם את מזבחותם" ואח"כ "ואבדתם את שמם" — מדוע משנה רש"י סדר הדברים באזהרה: תחילה "למוחק את השם" (בהמשך למ"ש בסיום הפסוק "ואבדתם את שמם"), ואח"כ "לנותץ אבן מן המזבח" (בהמשך למ"ש בהתחלת הפסוק "ונתצתם את מזבחותם")?

(ד) מדוע מפרש רש"י שהאזהרה היא "לנותץ אבן מן המזבח", ולא לנותץ את המזבח כולו — דלכאורה, כשם שהאזהרה "למוחק את השם" היא (לא מחיקת אות מן השם, אלא) בנוגע לשם כולו, כפשטות הלשון "ואבדתם את שמם", הנה גם האזהרה בהמשך למ"ש "ונתצתם את מזבחותם" צ"ל בנוגע למזבח כולו, ולא בנוגע לאבן אחת מן המזבח? ואף שבספרי נאמר "נותץ אבן אחד" — הרי ענינו של רש"י לפרש פשוטו של מקרא, ולא להעתיק דברי הספרי, וכמודגש בכך שבספרי נאמר "נותץ אבן מן ההיכל ומן המזבח", ואילו רש"י כותב רק "לנותץ אבן מן המזבח".

(* 12 פעמים שלאח"ז הסמוכים כותב רש"י לשון הקרבה, ואף פעם אחת לא לשון הקטרה.

אָרט אַ חינוך ברוח התורה, פרעגט איר צי זאָלט'ר אָפּלאַזען אייער שטעלע און איבערפּאַרן אין אַ שטאַט וואו איר וועט קענען געבן אייער זון אַ חינוך ווי עס באַדאַרף זיין.

היות מען האָפט אַז איר ניצט אויס אייער השפעה אַלס מנהל ומשגיח אויף צו פאַרבעסערען די ענינים אין דעם מושב זקנים, אַז עס זאָל זיין וואָס מער צוגעפּאַסט על פי תורה, און אויך אויף להבא ווער איר טאַן אין דעם, וואָרום ווי גוט עס זאָל ניט זיין ביז איצטער — איז אַלץ דאָ אָרט אויף מאַכען נאָך בעסער, דאַרפט איר דעם אָרט ניט אָפּלאַזען, וואָרום מען קען דאָך ניט וויסען ווער דער אַנדערער וועט זיין, און ווי וועט זיין די השפעה אויף דעם מושב זקנים. דעריבער איז מיין מיינונג אַז אַמווייניגסטען נאָך אַ יאָר — זאָלט אַנהאַלטען די שטעלע, און אויסניצען די צייט אויף צו אויסבעסערען עניני יהדות ומצות אין דעם מושב זקנים, און זעהן אָפּשפּאַרען אַ טייל פון דעם געלט פון דעם וואָס איר פאַרדינט, און אַן פרסום נאָכפּרעגען זיך גלייכצייטיג אויף פּאַסענדע פּאַר אייך שטעלעס אין די ערטער וואו איר וועט קענען געבען אייער זון אַ חינוך על טהרת הקדש. און לויט זיין עלטער — איז איצטער וועט איר נאָך קענען איינאַרדנען עס אפילו אין קאָלומבוס אַז ער זאָל באַקומען די לימודי קדש לויטן ערך פון זיין עלטער. און אין אַ יאָר אַרום וועט איר נאָך אַמאָל זיך אַריינטראַכטען אין דעם מצב און קומען צו אַ באַשלוס.

זיכער האָט איר שיעורים קבועים אין תורה אַלע טאָג, כי הם חיינו ואורך ימינו, און אויך האָט איר אַ קביעות צו לערנען די דינים וועלכע זיינען נויטיג צו וויסען זיי אין טאָג טעגליכען לעבען, און מען האָפט אַז איר היט אויך אָפּ די תקנת קדמונים צו זאָגען יעדער טאָג נאָכן דאָוונען אין דער פריה אַ יום תהלים — ווי דער תהלים איז פאַרטיילט אויף די טעג פון חדש. און האָפּענטליך לערנט מען אויך פאַר די זקנים וועלכע עס איז לימודים, און וועט שרייבען פרטים אין דעם באַ דער נעקסטער געלעגענהייט.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט, מזכיר

כי הם חיינו ואורך ימינו: נוסח ברכת אהבת עולם דתפלת ערבית — ע"פ לשון הכתוב ס"פ נצבים. האזינו לב, מז.

די תקנת קדמונים... נאָכן דאָוונען... יום תהלים: ראה "תקנת אמירת תהלים בצבור" שנדפסה בסידורי תורה אור ותהלת ה' (לפני ברכת החודש) ובתהלים אהל יוסף יצחק (בתחלתו). קובץ מכתבים — תהלים (סו"ס תהלים הנ"ל ע' 191 ואילך). "היום יום" — מעין הקדמה. כב כסלו. ספר המנהגים ח"ב ע' 19 ואילך. ועוד.

לערנט מען אויך פאַר די זקנים וועלכע עס איז לימודים: בהמשך לזה, ראה לקמן אגרת הבאה.

ועוד מצינו בדברי רבי ישמעאל: "בנות ישראל נאות הן, אלא שהעניות ("אין עני אלא בדעת" 190) כו" 191.

וכיון שרבי ישמעאל מפליא כ"כ גודל מעלתם של ישראל, שוב לא יפלא שסומך על בנ"י שכאשר אומרים להם שישנו "מקדש אבותיכם", ועליהם להתנהג באופן שלא יגרמו שיחרב (לא רק שלא יחריבוהו, אלא אפילו לא יגרמו שיחרב), בודאי ידעו כיצד להתנהג באופן המתאים לכך. ויה"ר שבהתאם לכך שעומדים לקרוא בתורה "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" 192 — יקויים היעוד 193 "ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצין כבתחילה", כאשר "ציון במשפט תפדה ושבי" בצדקה" 194, בקרוב ממש.

[לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאווא"].

190 ראה כתובות סח, סע"א. נדרים מא, ר"פ שופטים.
רע"א. 193 ישעי' א, כו.
191 נדרים טו, סע"א. 194 שם, כו.

הוספה

א

בי"ה, כחי תמוז תשט"ו
ברוקלין

הווי"ח אי"א נוי"נ כו' מוה' יהושע העשיל שי

שלום וברכה!

עס איז מיר איבערגעגעבען געוואָרען אייער בריף, און אין ענטפער אויף דעם וואָס איר שרייבט, אַז איצטער זייט איר מנהל ומשגיח אין אַ בית מושב זקנים וואָס עס גיט אייך פרנסה, נאָר אַזוי ווי אייער זון שי' איז אַלט געוואָרען פינף יאָר לאורך ימים ושנים טובות און עס איז שווער צו געבען עס אין דעם

א

מצילום האגרת.

מוה' יהושע העשיל: זופניק, קאָלומבוס אַהיָא. אגרת נוספת אליו — לקמן אגרת הבאה.

ה) מדוע מוסיף רש"י "ומן העזרה" — בה בשעה שבפסוק נזכר רק מזבח ("ונתצתם את מזבחותם")?

ואם בגלל מ"ש בספרי — למה משנה רש"י מ"ש בספרי "מן העזרות", וכותב "מן העזרה"?

ו) מהי שאלת רבי ישמעאל "וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות" (שלכן צריך לפרש שכוונת הכתוב לשלול ענין אחר, "אלא וכו'") — הרי הבן חמש למקרא זוכר מה שלמד אודות חטא העגל שבנ"י עברו על כללות הציווי "לא יהי' לך אלהים אחרים" 120, וא"כ, כשם שהיתה יכולה להיות המציאות דחטא העגל, כך יכולה להיות ח"ו מציאות של נתיצת מזבח?!

ז) למה מזכיר רבי ישמעאל רק שלילת האפשרות "שישראל נותצין את המזבחות", ואינו מזכיר שלילת האפשרות שישראל מוחקין את השם?

יש מפרשים 121 שבשלמא במוחק מצינן למימר, שלא כיון למחוק דרך השחתה, אלא מפני שנכתב שלא במקומו או שלא בכבודו, מחק אותו, כדי לכתבו במקומו או בכבודו, שהוא לשם שמים ולא לדרך השחתה, אבל הנותץ אבן מן המזבח, שאינו מוזהר בו אלא כשנותץ אותו דרך השחתה בעלמא 122, איך אפשר שיעלה על הדעת שישראל נותצין למזבחותיהם, אלא על כרחך לומר שלא בא הכתוב להזהיר אלא שלא תעשו כמעשיהם וכו'.

אבל, נוסף לכך שרש"י לא הזכיר כלל הענין דדרך השחתה, הרי כשם שבמוחק יש אופן שאינו דרך השחתה, כך בנותץ אבן מן המזבח יכול להיות אופן שאינו דרך השחתה — אם כוונתו לצורך תיקון המזבח וכו'.

ח) מהו דיוק הלשון בדברי רבי ישמעאל "שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב" — "מקדש" דוקא, הרי ענין זה נאמר לדור שנכנסו לארץ, שאצלם הי' המשכן בגלגל, ואח"כ בשילה ובנוב וגבעון, ואילו המקדש נבנה רק לאחרי ארבע מאות שנה?

ט) מהו הדיוק "מקדש אבותיכם"?

י) בנוגע לבעל המאמר — יש חילוקי גירסאות בספרי אם זה מאמרו של רבן גמליאל או של ר' שמואל, ואילו רש"י בוחר את הגירסא שזהו מאמרו של רבי ישמעאל, שליתא בספרי שלפנינו. וצריך להבין:

122 רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ז. הל' ביהב"ח פ"א ה"ז.

120 יתרו כ, ג.
121 הרא"ם.

מדוע מזכיר רש"י שמו בעל המאמר — כמדובר כמ"פ שכוונתו בזה להבהיר איזה קושי לתלמיד ממולח שמתורץ בכך שיודעים מי הוא בעל המאמר; ומדוע בוחר בגירסא שאינה רגילה — שזהו מאמרו של רבי ישמעאל.

ונוסף על דיוקים הנ"ל שבולטים לעין, יש עוד כמה דיוקים, שיתבארו בדרך ממילא ע"י הביאור דלקמן.

יט. הביאור בתורת לוי"צ¹²³ בענין הענקה (שבפרשת השבוע¹²⁴), שעבד עברי הוא רק בחי' מוחין דקטנות, וכשנעשה בן חורין שהוא בחי' חו"ב צ"ל הענק תעניק שהוא לנגד חו"ב — הטעם שבעבד כנעני אין הענקה (דלכאורה, אם אצל עבד עברי ואמה העברית שכנגד עולם היצירה ועולם הבריאה, צ"ל גילוי המוחין, הרי בודאי שצ"ל גילוי המוחין אצל עבד כנעני שכנגד עולם העשיה), לפי שענינו קבלת עול וביטול שלמעלה מטו"ד — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹²⁵ בלקו"ש חכ"ד ע' 91 ואילך.

כ. בנוגע לביאור במשנה במסכת אבות (לפי היש נוהגין ללמוד פרקי אבות בכל שבתות הקיץ⁴²), נתעכב על המשנה¹²⁶ "עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים .. עשר מכות הביא הקב"ה על המצריים .. עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקב"ה במדבר" — דלכאורה אינו מובן:

(א) מהי השייכות של עשרה הנסיונות שנסו אבותינו את הקב"ה במדבר לעשרה נסים שנעשו לאבותינו במצרים?

בשלמא בנוגע לעשרה נסים ועשר מכות — מבואר במפרשים¹²⁷ ששייכותם היא לפי שהנסים התבטאו בכך שהמכות היו רק על המצריים ולא על בני, כמ"ש¹²⁸ "והפלה ה' וגו'"; אבל עשרה הנסיונות שהיו במדבר ועשרה הנסים שהיו במצרים הם ענינים שונים שהיו בזמנים שונים ובמקומות שונים, ואינו מובן למה נזכרו במשנה אחת [הן במשניות בכלל, והן בסידורו של רבינו הזקן — כמדובר כמ"פ¹²⁹ שחלוקת המשניות הו"ע שנוגע להלכה], ולא בב' משניות?

(ב) בנוגע לעשרה נסים ועשר מכות — הנה לפי הביאור הנ"ל

(123) ע' קיז ואילך. וראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול דאשתקד סי"ז ואילך (תו"מ חפ"א ע' 309 ואילך). וש"נ.
(124) טו, יד.
(125) בשילוב שיחת ש"פ ראה תש"מ.
(126) פ"ה מ"ד.
(127) ראה פ"י הרע"ב. ועוד.
(128) וארא ט, ד.
(129) ראה גם תו"מ חע"ו ע' 224. וש"נ.

ממנה כל כך", וכאשר השולחן שעליו אוכלים מואר ב"נר מצוה ותורה אור"¹⁸¹, הרי מובן שכשרות האכילה ושת"י היא בתכלית הדיוק,

וקשור גם עם טהרת המשפחה — כדאיתא בגמרא¹⁸² "שני מלאכי השרת מלויין לו לאדם בערב שבת מבית הכנסת לביתו .. וכשבא לביתו ומצא נר דלוק (נרות שבת) ושולחן ערוך (כשרות האכילה ושת"י) ומטתו מוצעת" (שקשור עם עונתן של ת"ח שהיא מערב שבת לערב שבת¹⁸³).

ועד לכללות ההנהגה באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹⁸⁴, ויתירה מזה¹⁸⁵: "בכל דרכיך דעהו"¹⁸⁶ — שע"ז פועלים בנין וקיום ביהמ"ק.

כט. ויש להוסיף בביאור הדגשת שמו של בעל המאמר — רבי ישמעאל:

משמעות תוכן דברי רבי ישמעאל, "וכי תעלה על דעתך שישראל כו' אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו כו'", הוא, שמדובר אודות הנהגה בענינים שלא נתפרשו בתורה בתור מצות עשה או מצות לא תעשה — שהרי בנוגע לענינים שנתפרשו בתורה אין צורך באזהרה, ובלשונו של רבי ישמעאל: וכי תעלה על דעתך שישראל יעברו עליהם שיצטרכו להזהירם על כך.

ועל זה תמה תלמיד ממולח: היתכן שבעל המאמר לא מצא לנכון לפרש מהי ההנהגה המבטיחה שלא יגרמו למקדש אבותיכם שיחרב, אלא הוא סומך על ישראל שידעו מעצמם כיצד צריכים להתנהג?!

והמענה לזה מרמז רש"י בהזכרת שמו של בעל המאמר — רבי ישמעאל:

איתא במשנה במסכת נגעים¹⁸⁷: "רבי ישמעאל אומר, בני ישראל, אני כפרתן", והיינו, שגם כשמדובר אודות איש ישראל שהי' צורך להענישו ע"י נגע בגופו, בגלל שעמד ברשעו גם לאחר שהזירוהו בענין שנוגע לקירות ביתו, כלי העור שבביתו ועד לבגדים שעליו¹⁸⁸, הנה גם בנוגע ליהודי כזה אומר רבי ישמעאל — שלכמה דעות הי' כהן גדול¹⁸⁹ — "בני ישראל אני כפרתן"!

(181) משלי ו, כג.
(182) שבת קיט, ב.
(183) ראה שו"ע אדה"ז שם רס"פ. וש"נ.
(184) אבות פ"ב מי"ב.
(185) ראה לקו"ש ח"י ע' 104. וש"נ.
(186) שם ג, ו.
(187) רפ"ב.
(188) ראה רמב"ם סוף ה'ל' טומאת צרעת.
(189) ראה לקו"ש ח"א ע' 107. וש"נ.

למקום — "עולותיכם", והן בנוגע לענינים שבין אדם לחבירו — "ובחיכם", כמשנת"ל בארוכה¹⁶⁵], כך, שמקדש אבותיהם שעומד כבר ל"ט שנה, ימשיך להתקיים כו'.

וממבצע חינוך באים למבצע תורה,

וממבצע תורה — שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה¹⁶⁶ — לשאר המבצעים, החל ממבצע תפילין, ש"הוקשה כל התורה כולה לתפילין"¹⁶⁷, וכן מבצע מזווה [שקשור במיוחד עם תלמוד תורה — שהרי הפסוק¹⁶⁸ "למען ירבו ימיכם וימי בניכם" נדרש לפניו, שקאי על הפסוק¹⁶⁹ "וכתבתם על מזוזות גו'" שלפניו, וגם אלפני פניו, שקאי על הפסוק¹⁷⁰ "ולמדתם אותם את בניכם" שלפני פניו¹⁷¹], שעי"ז נעשה ענין השמירה — כמודגש בשם שכותבים ע"ג המזווה שהוא ר"ת "שומר דלתות ישראל"¹⁷² — באופן ש"ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם"¹⁷³, שבכל מקום שנמצא, גם "בצאתך", יש לו השמירה של הקב"ה, הן השמירה מה"אל זר אשר בקרבך"¹⁷⁴, והן שמירה כפשוטו,

וכן מבצע צדקה, שגם אלו ש"רחוקים מצדקה"¹⁷⁵, אין להם לדרוש "בזרוע"¹⁷⁶, אלא לבקש באופן של צדקה, כיון ש"לך ה' הצדקה"¹⁷⁷, ועי"ז נעשה הענין ד"שמש צדקה ומרפא בכנפי"¹⁷⁸, ששייך במיוחד לחודש אלול, שבו מריבין בצדקה¹⁷⁹ יותר מאשר במשך כל השנה כולה.

וכן — בהמשך למבצע תורה — מבצע בית מלא ספרים, יבנה וחכמי'.

וכן מבצע כשרות האכילה ושתי' — שהרי בפרשת השבוע יש אריכות גדולה בנוגע לעניני כשרות.

וקשור גם עם מבצע נרות שבת קודש — כמבואר בשו"ע¹⁸⁰ שנה שבת הוא "בכלל עונג סעודת שבת, שכשאוכלה בלא נר אין לו עונג

(165) שיחת כ"ף מנ"א סכ"ט (לעיל ע' ...).
 (166) קידושין ב. מ. ו. וש"נ.
 (167) שם לה, א. וש"נ.
 (168) עקב יא, כא.
 (169) שם, כ.
 (170) שם, יט.
 (171) שבת לב, ב. וש"נ.
 (172) ראה לקו"ש שם ע' 123 הערה 22. ס"ב. וש"נ.
 (173) תהלים קכא, ח.
 (174) ראה שם קה, ב.
 (175) ישעי' מו, יב.
 (176) ברכות יז, ריש ע"ב.
 (177) דניאל ט, ז.
 (178) מלאכי ג, כ.
 (179) ראה לקו"ש פירושנו כה, ב. ובכ"מ.
 (180) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרס"ג

שעשרה הנסים התבטאו בכך שעשר המכות היו רק אצל המצריים ולא אצל בני"י, הי' צ"ל סדרם להיפך: תחילה עשר המכות, שהם עיקר והתחלת הענין, ואח"כ עשרה הנסים, שהמכות הנ"ל היו רק אצל המצריים ולא אצל בני"י, ולמה הסדר במשנה הוא "עשרה נסים" ואח"כ "עשר מכות"?

וכפי שיתבאר לקמן.

כאן המקום להוסיף ביאור בהמדובר לפני מספר ימים¹³⁰ אודות המנהג דנתינת יד ליד:

כיון שבכל יד יש חמש אצבעות, הרי כשנותנים יד ליד, ישנם ביחד עשר אצבעות, שהם כנגד עשר ספירות¹³¹, וקשור גם עם עשרת הדברות¹³² (שהיו חמש על לוח אחד וחמש על לוח שני), וכן עם עשרה המאמרות¹³¹ שבהם נברא העולם (כמוזכר גם בפרק במסכת אבות שלומדים ביום הש"ק זה¹³³), כדאיתא בזהר¹³⁴ שעז"נ¹³⁵ "עשרה עשרה הכף", שרומז על עשרת הדברות ועשרה המאמרות, וביחד נעשים "שקל הקודש" (כמבואר בקונטרס ומעין¹³⁶ ובכ"מ).

וכללות הענין דנתינת יד יש לו מקור בגמרא — כפי שמצינו בכ"מ הלשון נתינת שלום¹³⁷, היינו, לא רק אמירת שלום, אלא נתינת שלום, שבפשטות הרי זה ע"י נתינת היד. ועד שמצינו שמי שאינו נותן יד, נאמר עליו¹³⁸ "יד ליד לא ינקה".

וישנו גם הרמז בדבר¹³⁹ — שביד יש י"ד פרקים, שלכן נקרא בשם "יד", ובצירוף תיבת "שלום", עולה למספר ט"ו, כנגד ט"ו התיבות שבברכת כהנים.

אמנם, עפ"י מספיק לכאורה יד אחת, שבצירוף תיבת שלום יש כבר ט"ו, כך, שאין צורך בידו של השני?

אך יש על זה סיפור בגמרא¹⁴⁰: "רבי יוחנן חלש, על לגבי רבי

(130) שיחת כ"ג מנ"א למצויני ישראל
 ס" (לעיל ע' ...).
 (131) ראה ספר יצירה פ"א מ"ג.
 (132) ראה ס' הבהיר אות קכד.
 (133) רפ"ה.
 (134) ח"ג יא, ב.
 (135) נשא ז, פו.
 (136) מט"ז פ"א.
 (137) ראה — לדוגמא — אבות פ"ו מ"ט.
 (138) עה"פ. הובא בטעמי המנהגים (ליקוטים — ענינים שונים) סל"ג בקו"א.
 (139) ראה סידור השל"ה (שער השמים) בכוננות ברכת כהנים שבברכות השחר. בן איש חי ר"פ נשא. זכרון בספר (ווילנא תר"ס) ח"ב סב, א. ועוד.
 (140) שם ה, ב.

חנינא, אמר לי' חביבין עליך יסורין? אמר לי', לא הן ולא שכון, אמר לי' הב לי ידך, יהב לי ידי' ואוקמי", והיינו, שהצורך בנתינת יד השני' הוא כדי שיהי' הענין ד"אוקמי".

ויש להוסיף בזה, שהר"ת ד"יהב לי' ידו" הוא שם שקשור עם ענין הרפואה¹⁴¹, והוא גם ר"ת ד"ישראל לא ידע"¹⁴², היינו, שעיי"ז מתקנים את הענינים שבאים מצד זה ש"ישראל לא ידע".

וזה הי' היסוד להמדובר אודות נתינת יד ליד — כדי שיהי' הענין ד"יהב לי' ידי' ואוקמי", כל אחד בענין שבו הוא זקוק להקמה כו'. ועד שעיי"ז ניתוסף גם אצל נותן היד בנוגע לענינים שלו, באופן ש"מאיר עיני שניהם ה"¹⁴³, ועד ש"יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב"¹⁴⁴.

ולהעיר, שלאחרי כל האמור במעלת נתינת היד, יש צורך בהסברה על כך שאצל רבי וחסידיים אין ענין של נתינת יד, ואין כאן המקום להאריך בזה¹⁴⁵.

ויה"ר שבקרוב ממש יקוימו דברי הצ"צ הנ"ל¹⁰³: "וה' יזכנו לראות בנחמת ציון וירושלים בעגלא ובזמן קריב ונאמר אמין".

* * *

כב. בנוגע לביאור בפירוש רש"י:

מבין ב' הפירושים בפסוק "לא תעשון כן לה' אלקיכם", מעדיף רש"י לפרש שהאזהרה היא על ענין קל יותר — "להקטיר לשמים בכל מקום", ולא על ענין חמור יותר — "אזהרה למוחק את השם ולנותן אבן מן המזבח", שהרי לא מסתבר שיצטרכו להזהיר את בני' על דבר חמור כל כך.

זאת ועוד:

להפירוש ש"לא תעשון כן לה' אלקיכם" בא בהמשך למ"ש "ונתצתם את מזבחותם וגו'", הרי זה קאי רק על אותם פרטים שנימנו בכתוב ששייכים גם בעבודה "לשמים": "ונתצתם את מזבחותם", "ואבדתם את שמם" — "אזהרה למוחק את השם ולנותן אבן מן

אמנם, גם לאחרי העשרה נסים ועשר מכות לא נשלמה עדיין הכוונה של גלות מצרים, שהרי התכלית היא שלאחרי מ"ת (ז' שבועות לאחרי יצי"מ) יבואו לארץ ישראל, אלא שבשביל זה הוצרכו תחילה לעבור ב"מדבר העמים"¹⁵⁶, ה"מדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים"¹⁵⁷ (כמבואר בלקו"ת¹⁵⁸), ועד שלאח"ז באו "אל ארץ טובה ורחבה"¹⁵⁹.

וזהו שלאחרי העשרה נסים (הן אלו שהיו במצרים והן אלו שהיו על הים), נזכר גם אודות הזמן שהיו במדבר — "עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקב"ה במדבר", שזהו אמנם ענין של ירידה (ע"ד הירידה למצרים כו', שבגלל זה הוצרך להיות הענין ד"נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו כו"¹⁶⁰), אבל התכלית היא העלי' שנעשית עיי"ז כו'.

ובלשון פרשת השבוע⁶⁶: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וגו'", גם היפך הברכה, וכהפי' בתרגום יונתן: "וחילופא", היינו, שזהו רק חילוף ושינוי באופן המשכת הברכה, אבל הכוונה והתכלית בזה היא טוב וברכה¹⁶¹ — שיקויים מ"ש¹⁶² "ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה כי אהבך וגו'".

והעיקר — כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶³: "עמדו הכן כולכם לקבל ברכותיו של הקב"ה, ועד לברכה הכללית — גאולה האמיתית והשלימה עיי' משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

כח. בהמשך למ"ש בפירוש רש"י "שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחריב", הנה כיון ש"מכלל לאו אתה שומע הן"¹⁶⁴, הרי מזה מובן, שכאשר הנהגת בני' היא כדבעי, אזי פועלים את בנינו וקיומו של ביהמ"ק.

וזהו כללות הענין של מבצע חינוך — שיש לחנך את הילדים שילכו בדרכי אבותיהם [ובפרטיות יותר, הן בנוגע לענינים שבין אדם

(161) ראה בארוכה בלקו"ש השבועי, נדפס לאח"ז בלקו"ש ח"ט ע' 133 ואילך.

(162) תצא כג, ו.

(163) אג"ק שלו ח"ד ריש ע' רעט. וש"נ.

(164) נדרים יא, רע"א. וש"נ.

(156) יחזקאל כ, לה.

(157) עקב ח, טו.

(158) ראה לקו"ת ר"פ נשא. מסעי פח, ג.

ואילך.

(159) שמות ג, ח.

(160) נוסח הגש"פ.

(141) שער מאמרי רז"ל להארז"ל הקדמת התניא. בתחלתו.

(144) ויק"ר פל"ד, ח.

(142) ישע"י א, ג. וראה גם תו"מ סה"מ (145) ראה גם שיחת ש"פ ראה, מבה"ח אלול תשי"ג ס"ג ואילך (תו"מ ח"ט ע' 145

(143) משלי כט, יג. וראה תמורה טז, א. ואילך). וש"נ.

רק לאחר ארבע מאות שנה, כי אם) למשכן שהי' עמהם, שעליו נאמר¹⁵¹ "ועשו לי מקדש", אלא כיון שמדבר לדור שנכנסו לארץ, לכן אומר "מקדש אבותיכם", הדור שיצאו ממצרים שהם אלו שבנו מקדש זה.

ויש להוסיף בביאור הדיוק בלשון רש"י "מקדש אבותיכם", ולא כלשון הספרי "מקדש אבותינו" — כי:

משה רבינו ידע שלא יכנס לארץ, ולכן לא הי' יכול לכלול את עצמו בדבר עם הדור שנכנסו לארץ אודות הנהגתם לאחר שיכנסו לארץ.

ומה גם שבנוגע למשכן אינו יכול לומר שזהו מקדש אבותיו — כיון שהוא בעצמו השתתף בבנייתו, ע"ז שהקים את המשכן. או לאידך גיסא: כיון שעשיית המשכן וכליו היתה ע"י בצלאל ואהליאב וכל חכמי לב, וכן כל בניי שהשתתפו בנדבת המשכן, ואילו משה לא עשה שום מלאכה במשכן, שלכן הניח לו הקב"ה הקמתו (כפי שפירש רש"י בפ' פקודי¹⁵²), הנה מצד ענוותנותו של משה לא החשיב את פעולת הקמת המשכן שבגללה יחשב גם הוא בין בוני המשכן.

כו. ויש להוסיף בזה — מה"נפלאות" שבפירוש רש"י:

ידוע¹⁵³ שמעשה ידי משה נצחיים, שלא שלטו בהם שונאיו כו'.

ועפ"ז י"ל הדיוק בלשון רש"י "שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב" — "אבותיכם" דייקא, ולא אבותינו, שמשה אינו כולל עצמו עמהם — כיון שמצד משה שמעשיו ידיו נצחיים, לא שייך ענין של חורבן.

וע"ד שמצינו בבקשת משה בנוגע לעדת קרח "אל תפן אל מנחתם"¹⁵⁴, "יודע אני שיש להם חלק בתמידי ציבור, אף חלקם לא יקובל לפניך, תניחנו האש ולא תאכלנו"¹⁵⁵ — הנה עד"ז הוא בנדוד, שכשנחרב המקדש, הנה חלקו של משה לא נחרב.

כז. הביאור בפרקי אבות:

עשר המכות שהביא הקב"ה על המצריים היו כתוצאה מזה שהקב"ה רצה לעשות עשרה נסים לבניי, ולכן נזכרו תחילה עשרה נסים, שהם עיקר ומטרת הענין, ולאח"ז עשר מכות שעל ידם התבטאו העשרה נסים ע"ז שהמכות היו באופן ש"הפלה ה' גו'".

המזבח"; משא"כ בנוגע "מצבותם", "אשריהם" ו"פסילי אלהיהם", שאין דוגמתם בעבודה לשמים, לא שייכת עליהם האזהרה "לא תעשון כן לה' אלקיכם".

ובגלל ב' טעמים הנ"ל, מעדיף רש"י לפרש ש"לא תעשון כן לה' אלקיכם" בא בהמשך למ"ש "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים" — שעז"נ "לא תעשון כן", "להקטיר לשמים בכל מקום".

ומדייק רש"י "להקטיר כו'", ולא כהלשון הרגיל "להקריב" — כי:

בפסוק הנ"ל נאמר "כל המקומות .. על ההרים .. ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן", ולא נזכרו מזבחות (כמו בפסוק שלאח"ז: "ונתצתם את מזבחותם"), ולכן לא כותב רש"י "להקריב לשמים בכל מקום", כיון שהקרכת הקרבנות היא ע"ג מזבח, ולא סתם ב"כל המקומות",

אלא כותב "להקטיר לשמים בכל מקום" — כיון שבנוגע לקטורת מצינו גם הקטרה בכל מקום, כפי שזוכר הבן חמש למקרא ש"משה רבינו צוה לאהרן "קח את המחטה .. ושים קטורת והולך מהרה אל העדה .. וירץ אל תוך הקהל .. ויעמוד בין המתים ובין החיים גו"¹⁴⁶, היינו, שהקטיר הקטורת במקום שבו עמדו בניי,

ואם כך הוא אצל בניי שהם מוגבלים ע"פ ציווי התורה — הרי עאכ"כ שהגוים יכולים להקטיר (לא רק על מזבחות, אלא) ב"כל המקומות .. על ההרים .. ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן"; ועז"נ "לא תעשון כן", "להקטיר לשמים בכל מקום, כי אם במקום אשר יבחר".

כג. אבל, פירוש זה אינו מספיק, כיון שיש בו קושי — כמבואר במפרשי רש"י¹⁴⁷ שעפ"ז "הי' לו לסמוך קרא דלא תעשון כן וגו' לקרא דלעיל¹⁴⁷ אלהיהם על ההרים וגו'".

ולכן מפרש רש"י פירוש נוסף, ש"לא תעשון כן" בא בהמשך (לא לפסוק שלפני פניו, אלא) לפסוק שלפניו — "ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה".

אלא שפי' זה הוא רחוק יותר מפשוטו של מקרא מפני הא', כי (נוסף לכך שעפ"ז צריך לפרש שהאזהרה היא ענין חמור יותר (כנ"ל סכ"ב), הרי) עפ"ז צ"ל ש"לא תעשון כן" קאי רק על הענין הראשון והענין האחרון שבפסוק שלפניו, ולא על הענינים שבינתיים, והרי זה

(154) קרח טז, טו.

(155) פרש"י עה"פ.

(151) תרומה כה, ח.

(152) לט, לג.

(153) ראה סוטה ט, סע"א.

(147) שפ"ח.

(146) קרח יז, יא"ג.

דוחק גדול יותר מאשר לומר שקאי על הפסוק שלפני פניו. ולכן מביאו רש"י רק בתור "ד"א".

כד. ובפרטיות יותר — בנוגע לפי' הבי' :

רש"י מעתיק מהפסוק שלפניו רק התיבות "ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם", ולא את התיבות שביניהם, וגם לא מרמזם בהוספת "וגו" — כיון שהאזהרה "לא תעשון כן לה' אלקיכם" שייכת רק בנוגע לב' ענינים אלו, משא"כ בנוגע לשאר הענינים שנימנו בכתוב, שאין דוגמתם בעבודה לשמים, ולכן לא שייך להזהיר עליהם "לא תעשון כן לה' אלקיכם".

ובנוגע לב' ענינים אלו גופא כותב רש"י "אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח", ולא בהתאם לסדרם בכתוב "ונתצתם את מזבחותם .. ואבדתם את שמם" — כי, כל ההכרח לפי' הבי' הוא בגלל הסמיכות ד"לא תעשון כן" לפסוק שלפניו, ולא לפסוק שלפניו פניו, ובהתאם לכך מקדים רש"י "אזהרה למוחק את השם" — ביחס לענין האחרון שבפסוק הקודם, שהוא הסמוך ביותר לפסוק זה: "ואבדתם את שמם", ואח"כ "ולנותץ אבן מן המזבח" — ביחס למ"ש לפניו "ונתצתם את מזבחותם".

וביארור השינוי שבפרש"י בין ב' האזהרות הנ"ל — "מוחק את השם" כולו, ו"נותץ אבן מן המזבח" (ולא נתיצת המזבח כולו):

בנוגע לשמותיו של הקב"ה, למד כבר הבן חמש למקרא מ"ש¹⁴⁸ "כי יד על כס י"ה", היינו, שגם י"ה הוא שם קדוש, כך, שגם כאשר מוחקים משם הוי' את האותיות ו"ה, אזי נשאר שם קדוש — י"ה. ולכן מפרש רש"י שהאזהרה ד"לא תעשון כן" בהמשך למ"ש "ואבדתם את שמם" היא "למוחק את השם" כולו*.

(* במענה לשאלה מפירוש רש"י ד"ה "ואבדתם את שמם", "לכנות להם שם גנאי וכו'" (כי איבוד השם נכלל כבר ב"אבד תאבדון .. את אלהיהם"¹⁴⁹) — כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א:

בסתירה זו שבפרש"י עצמו — לא נדבר בהתועדות, שהרי רש"י עצמו מבאר וכותב: ד"א וכו'.

והד"א הוא גם בנוגע לפי' ונתצתם — ובחידוש: ונתצתם — דוקא כל האבנים, לא תעשון — אבן אחת!

משא"כ האזהרה "לא תעשון כן" ביחס למ"ש "ונתצתם את מזבחותם" — אינה רק שלא לנתץ את המזבח כולו (עד שלא ישאר ממנו אלא אבק), אלא גם "לנותץ אבן מן המזבח".

ורש"י מוסיף "או מן העזרה" — דכיון שהפסוק "ונתצתם את מזבחותם" בא בהמשך למ"ש לפניו "אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו וגו'", הרי כשם שהאזהרה היא "לנותץ אבן מן המזבח", כך האזהרה היא בנוגע ל"כל המקומות אשר עבדו שם" — גם "מן העזרה".*

ורש"י לא צריך לכתוב "מן העזרות" לשון רבים (כבספרי), כי, ע"ד הפשט אין מקום לחלק ביניהם, אלא כיון שזהו מקום שעובדים בו, אסור לנצתו.

וכמו"כ לא צריך רש"י להוסיף "מן ההיכל" — כיון שמובן במכ"ש וק"ו ממ"ש "מן העזרה", שהרי קדושת ההיכל גדולה יותר מקדושת העזרה (ולא כמו איסור נתיצת אבן מן העזרה שאי אפשר ללמדו בק"ו מנתיצת אבן מן המזבח).

כה. וממשיך רש"י, "אמר רבי ישמעאל, וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבח וכו'":

אף שמצינו שגם לאחרי הציווי "לא יהי' לך אלהים אחרים וגו'" היו כאלו שחטאו כו', הרי בדרך כלל מדברת התורה אודות אלו שכאשר מזהירים אותם על דבר מסויים, הרי הם נוהרים בכך. וזוהי שאלת רבי ישמעאל: מהו הצורך להזהיר על ניתוץ המזבח — "וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות"?!

והשאלה היא רק בנוגע לאזהרה על ניתוץ המזבח, ולא בנוגע לאזהרה על מחיקת השם — שהרי מצינו גבי סוטה שיש מצוה לכתוב את השם ולמחקו כו'¹⁵⁰.

ולכן מפרש רבי ישמעאל: "אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב" — שכוונתו (לא לביהמ"ק שיבנה

(* במענה לשאלה שעפ"ז הי' רש"י צריך להעתיק בפ' הבי' גם את התיבות "אבד תאבדון את כל המקומות" — ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הרי גם לפי' הא' קאי על "כל המקומות", והחידוש בפ' הבי' הוא רק ב"ונתצתם את מזבחותם ואבדתם את שמם".